

Данијел Стокановић

мастер теолог

Савремени феномен Исламска држава и хришћани у Сирији

Мединска повеља

Да бисмо правилно разумели савремени феномен *Исламска држава* и њен однос према Хришћанима, најпре ћемо се позабавити значењем исламске државе код Мухамеда у његовој *Мединској повељи*. Први Мухамедов задатак био је успостављање *Тевхида* на земљи. Да би испунио тај задатак било му је потребно да осигура материјалну и световну потпору. Та потпора се огледала у законски валидној држави коју ће обезбедити друштвени концензус. Мухамед се састајао како са својим следбеницима, тако и са немуслиманима како би основао град-државу.^{1 2}

У првом делу *Повеље* Мухамед оснива заједницу коју назива *Умеј*, као и њихових савезника односно штићеника. Овим уговором дефинише питања склапања савезништва и одмазде за проливену крв. У другом делу *Повеље* говори се о односу исламског и јеврејског друштва. Јеврејима се даје пуна економска и верска слобода, под условом да учествују у одбрани од спољашњег непријатеља.³ Трећи део је важан за исламско друштво јер регулише и захтева добросуседске односе. Четврти део садржи норме које нису добро повезане као у предходним деловима.⁴ Мединска *Повеља* је само једна у низу уговора које је Мухамед за време свог живота написао. Мухамед је желео да ова *Повеља* заживи, а у корист тога говори његове изреке које су усмерене ка Муслиманима и захтевају најлепши однос према људима других вероисповести.⁵

Мединска *Повеља* садржи неколико важних политичких принципа који уједно чине и први устав исламске државе и који дефинишу политичка права и обавезе чланова нове политичке заједнице муслимана и немуслимана. Принципи *Повеље* су: прво, *Повеља* је прогласила да је *Умеј* политичка заједница отворена за све

¹ Муслимани у Меки били су изложени тортури од стране домаћег становништва, а разлог за то била је нова вера коју је проповедао Мухамед. Мухамед је Мединском повељом хтео обезбедити стабилну државу са новим системом вредности у Медини, пошто у Меки није могао остварити своје циљеве. У Медини је владало анархично стање међу племенима. Зато је он одлучио да по преласку у Медину дефинише повељу којом ће се свим етничким групацијама гарантовати етничка и верска слобода. Одлуке документа би биле општеобавезујуће за све који живе у тој држави и сви су дужни да граде и бране исту. Пошто је Мухамед био пореклом из угледне породице Бену Хашим и пошто се кретао у елитним круговима тог времена имао је довољно искуства за израду таквог документа. Hišam I. Poslanikov živopis, Sarajevo, 1998, str. 58.

² <http://fis.edu.rs/blog/2009/06/16/medinska-povelja-i-ljudska-prava/> интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.

³ <http://www.preporod.com/index.php/drustvo/teme/3404-muhammed-a-s-i-organizacija-drustvenog-zivota> интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.

⁴ http://znaci.com/povijest/PovijestIslama/art85_o.html интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.

⁵ <http://www.preporod.com/index.php/drustvo/teme/3404-muhammed-a-s-i-organizacija-drustvenog-zivota> интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.

који су спремни понети њене обавезе и одговорности. То није затворена заједница. Право на чланство у *Умеју* подразумевало је: а) прихватање принципа исламског система што се огледало у оданости и подражавању моралног и правног поретка б) декларисању привржености систему кроз практични допринос и борбу за остваривање циљева ислама. Друго, *Повеља* скицира општи оквир који дефинише појединачне норме и обим политичке акције унутар новог друштва, задржавајући друштвене и политичке структуре тада доминантне у племенској Арабији. Мединска *Повеља* је задржала племенску структуру негирајући племенски дух и стављајући племенску лојалност морално утемељеном правном поретку. Тако је *Повеља* прогласивши да је нова политичка заједница „*умеј*“ за себе који искључује остале људе“, потврдила племенску поделу која је већ била очишћена од племенског духа сажетог у слогану „моја браћа била у праву или не“, подвргавајући је вишим принципима истине и правде. *Повеља* је прогласила да ће досељеници у Медини према својим садашњим обичајима плаћати крварину коју су и до сада плаћали, и свака ће група плаћати своје заробљенике. Треће, исламски политички систем прихватио је концепт верске толеранције и обезбеђивао слободу вероисповести за све чланове заједнице. *Повеља* наглашава значај сарадње муслимана и немуслимана како по питању суживота, тако и по питању одбране Медине. Може се рећи да је *Повеља* била нека врста савезништва која је функционисала на принципу права и обавеза. Четврто, друштвене и политичке активности морају бити засноване на универзалним вредностима једнакости и правде за све чланове. Нико неће бити суверен и све ће бити подређено једнакости и правди. Против оних који чине неправду треба се борити. Пето, *Повеља*, гарантује и неколико политичких права: а) обавеза да се помогне угњетавани б) изван закон је кривица по сродству (особа не одговара за кривицу свог савезника в) слобода вероисповести г) слобода кретања из и у Медину.⁶

На основу горе наведеног можемо закључити да је прва мединска држава била држава толеранције, међусобног уважавања и поштовања између муслимана и немуслимана, али уз поштовање исламских вредности који владају у таквом друштву. Свакако не смемо изоставити чињеницу да је та држава била заснована на Шеријату, јер се у одредбама *Повеље* заступају начела ислама.⁷ Важно је напоменути да су у оснивању такве државе учествовали и немуслиманци. Према изложеном у нашем даљем раду ћемо веома јасно видети колико су „леgitимни“ поступци *Исламске државе* према немуслиманцима, муслиманцима и хришћанима.

Однос државе и религије у исламу

Да бисмо схватили улогу државе у исламу, неопходно је изложити њен однос према религији и значај исте за државно уређење. Пошто је наша тема савремени феномен *Исламска држава* чија је идеологија заснована на сунитском исламу, ми ћемо се фокусирати на уређење државе код сунита.

⁶ Louay M. Safy, Center for the Study of Islam and Democracy, Друга годишња конференција, „*Islam, Democracy and the Secularist State in the Post-Modern Era*“, 7. apr. 2001, Georgetown University Conference Center, Washington, str. 61–71.

⁷ Постоји мишљење да правни основ Мединске повеље није Курански текст, него обичајно право које је важило међу Арапима, циљ је да се истакне земаљска димензија власти која није од Бога диригована већ почива на људским споразумима и уговорима. Разлог за такво мишљење наводи се 4. Члан Повеље који гласи: „Исто ће Бену Саидци, као што је код њих обичај...“ <http://documents.tips/documents/deklaracije-o-ljudskim-pravima-u-islamuelvir-duranovic.html>, „*Medinska povelja*“, čl. 25, str. 184, интернет адреси смо приступили на дан 14. 01. 2016.

Мухамедова мисија кретала се између две чињенице. Те чињенице су да је ислам држава и вера. Политика и живот као два нераздвојна ентитета.⁸ Крајња сврха исламске државе је осигура политички оквир за муслиманско јединство и концепцију: „ *И држити се чврсто, сви заједно, везе са Аллахом и не раздвајајте се једни од других! И сејити се милостијом којом вас је Аллах одбарио: како Он, кад бијасише нејријашељи, уједини ваша срца и онда ви, Њејовом милошћу, њосијадосише браћа, и (како) вас Он, (кад) бијасише на рубу вајиреној њонора, сјаси од њеја! Овако вам Аллах објашњава Своје њоруке како дисише моли наћи ујушју, и како би међу вама мола израсиши заједница (људи) који њозивају на све шјио је добро, и њроишју да се чини шјио је исјравно, а забрањују да се чини шјио је зло. Они ће њосишићи срећу!*“ (Кураан, 3: 103–104.) Исламска држава није циљ сама по себи, него напредак заједнице уз једнакост и правду, уз добро против зла, а све заснивајући на природним Аллаховим законом, исламом.⁹ Аутор Мухамед Асад заступа мишљење да са становишта Шеријата, легитимност једне државе зависи од имплементирања Куранске истине у друштву. Куран доноси принципе који се односе на природу исламске државе. Први принцип: главна обавеза такве државе се састоји у имплементацији Шеријатских одредби која је под њеном јурисдикцијом. Пошто је реч о организацији државе, из Шеријата се узима само оно што се односи на друштвено уређење. Друго: када је реч о друштвеном уређењу, ако се у Шеријату не налазе одређене одредбе за регулисање одређених аспеката живота, потребно их је донети, али не смеју бити у супротности са Шеријатом. Треће: ислам тражи покораване ауторитетима, сем оних који су наметнути споља. Муслиман се мора покоравати власти која је изабрана од муслиманске заједнице све док њена владавина не буде водила у грех. Четврто: принцип „народног пристанка“, захтева избор власти од стране народа у којем морају бити муслимани, једино таква власт је легитимна и није наметнута „са стране“.¹⁰ Да би се то остварило, потребно је да владају братски односи међу муслиманима, који се не заснивају на националним ни племенским основама, него на исламској вери.¹¹ Циљ је учинити Аллахово законодавство законодавством на земљи, уредити социјалне и економске односе на истом. Један од циљева је и то да етички циљеви ислама буду имплементирани у практичној сфери живота. Свакако не смемо заборавити захтев да се свим немуслиманима осигура потпуна духовна сигурност као и потпуну слободу (религијског, културног и друштвеног) развоја. Такође је важна борба са спољашњим и унутрашњим непријатељем. Пропагирати исламско учење до крајњих граница у свету, и једино тако концепт исламске државе има свој смисао и оправдање. Само уколико се у њој остваре ови принципи, за такву државу се може рећи да је *Калифај Аллах фи ал-ард-Аллахов* представник на земљи, бар над оним делом земље који потпада под њену фактичку јурисдикцију.¹² Будући да је наша тема обрађује савремени феномен *Исламска држава* у којој се крше права хришћана и осталих немуслимана. Кроз разне физичке и психичке тортуре, као и кроз уништавање верских и културних објеката без права на слободно исповедање своје вере. А на основу горе изложеног видимо да *Исламска држава* крши елементарне прин-

⁸ <http://www.iltizam.org/tekstovi/read/1824> интернет адреси приступили смо на дан 28. 01. 2016.

⁹ М. Assad, „*Otvoreni put islama-obnova duhovnosti*“, www.bosnamuslimmedia.com, 2009, str. 150 . интернет адреси приступили смо на дан 03. 02. 2016.

¹⁰ Исто, стр. 153–156.

¹¹ Исто, стр. 150–153.

¹² Исто, стр. 152–153.

ципе ислама о верским, културним и друштвеним правима гарантованим Кураном и Мухамедовом *Мединском њовелом*. Тим је јасно истакла своје јасно одступање од изворних темеља и постулата исламског учења, а себе заснива на једноумљу и искључивости.

Однос ислама и савремених политичких система Запада

Не можемо говорити о односу религије и државе у исламу, а да не поменемо њен однос према западном концепту државе која је данас актуелна. Тај појам концепта западне државе назива се *секуларизам* и *демокрација*. Сусрет ислама и Запада стар је колико и сам ислам. Примери живота мањинског муслиманског становништва под хришћанском влашћу познати су још од XI века (на Сицилији). Упркос томе, друга половина XX века позната је по до тада невиђеном феномену: масовном и добровољном насељавању милиона муслимана у западним друштвима, са подручја Блиског истока, Индијског подконтинента, Турске, Африке и југоисточне Азије.¹³

Секуларна држава се појавила у модерно доба као одговор на верске сукобе који су харали Европом више од једног столећа. Стогодишњи рат био је озбиљна претња тадашњој модерној Европи у настајању, истичући потребу да се држава и црква држе на дистанци. И док је секуларна држава уређена тако да би спречила контролу организоване религије над јавним институцијама, она није нужно имала за циљ подривање религиозности *per se*, или отуђивање верских заједница. Напротив, сматрало се да је то најбоља одбрана мултирелигијског друштва од наметања верских вредности једне заједнице другој. Многи муслимани секуларну државу виде као инструмент за подривање верског наслеђа и негирање релевантности моралних учења на јавни живот. Веома је јасно да се муслиманске перцепције не разумевају кроз призму првобитног циља и историјских услова западног секуларизма, већ под утицајем муслиманског искуства секуларног догматизма и нетолерантности секуларне државе у савременим муслиманским друштвима, посебно у Турској и многим арапским и централноазијским земљама.^{14 15}

Иако су муслимани ухватили корена на Западу, питање њихове интеграције остаје отворено, посебно у Западној Европи, где је присутност ислама повезана са економском миграцијом. Основно питање које нам се намеће је: да ли је ислам компатибилан са западним вредностима и начином живота? Да бисмо одговорили на ово питање, потребно је да одговоримо какав је однос секуларизма према хришћанству и обратно.¹⁶

Однос секуларизма и хришћанства је сложен. Запад се дефинише или преко терминологије везане за Хришћанство или преко праваца који су настали у односу на Католичку цркву (Реформација, Просветитељство, секуларизам и демократија).

¹³ <http://pecanik.net/islam-i-izazovi-sekularizma/> интернет адреси смо приступили на дан 15. 02. 2016.

¹⁴ <http://www.bosanskialim.com/rubrike/tekstovi/000295R017.PDF> интернет адреси смо приступили на дан 15. 02. 2016.

¹⁵ Од 1798. Године традиционални свет ислама је сведок економског, војног и техничког успона и моћи запада. Колонијални запад је током XIII и XIX века потпуно завладао исламским светом. Последица тога био је сусрет традиционалног ислама са западним учењима и изумима (еволуционизам, социјализам, капитализам, секуларизам итд.) Под утицајем запада, муслимани су до краја XVIII века приступили осавремењивању својих институција као и пројектима модернизације (султани Селим III и Махмуд II). Током друге половине XX века велики број муслиманских земаља, нарочито на арапском Блиском истоку, искусио је различите облике арапског социјализма и комунизма, а често и ригидне облике секуларизма. Кариф Е. „Ислам и секуларизам“, *Грчанички тласник*, Година XIV. Број 29/ 2009. стр. 12–13.

¹⁶ <http://pecanik.net/islam-i-izazovi-sekularizma/> интернет адреси смо приступили на дан 15. 02. 2016.

Католичка црква је до почетка XX века била против секуларизације, док су Протестанти били за секуларизацију. Тако да је веома тешко говорити о Западу као целини. Савремена западна друштва су секуларизована или зато што је раздвојеност цркве и државе уставом загарантована (САД), или зато што је грађанско друштво престало да се самодефинише кроз веру или религијску праксу (В. Британија, Немачка, Скандинавија), или пак зато што се ова два облика секуларизма подупиру успостављајући француски модел *laïcité*. Ипак, када се изнесе тврдња о супростављености Запада и ислама, онда се наводе или хришћански корени европске културе, или се, управо супротно наглашава њен секуларизам. Ако се Хришћанство интегрисало у секуларно друштво, зашто онда не може ислам? За одговор на ово питање постоје два аргумента: први је теолошки, јер је раздвајање религије и државе стран исламу, други је културолошки, и тврди да је ислам више од религије, он је и култура.^{17 18}

Запад је по питању својих муслиманских заједница користио два модела: 1.) мултикултурализам (В. Британија, САД, Канада, С. Европа), 2.) модел асимилације (Француска). Мултикултурализам подразумева да неко може бити узоран грађанин, а у исто време идентификовати се са мањинском културом. Асимилациони модел (интеграција), даје могућност релативно лаког добијања држављанства под условом да је разноврсност културних традиција избрисана и поништена припадношћу политичкој заједници, нацији, која не признаје посредност припадања мањим заједницама (базираним на етничким, расним или религијским идентитетима). То сматра сфером приватнога.¹⁹

Облик секуларизма у данашњим земљама Западне Европе пружа шансу слободном животу свих верника. Такав облик секуларизма имамо у Немачкој, Великој Британији, Аустрији, Швајцарској. Сличан модел је и у савременој Турској. Власт у секуларним системима секуларних држава не доноси одлуке под утицајем џамија, цркава или синагога. Секуларна власт доноси секуларне законе на секуларним грађанским изборима. У земљама западне либералне демократије вера и религија су слободне и не држе се под присмотром, али нису ни на маргинама живота. За муслимане који су грађани Европе и САД-а веома је важно да своја тумачења ислама прилагоде демократским системима. Ислам у секуларним земљама либералне демократије има шансу да буде много верскији. Он ту престаје да буде државна идеологија, а више вера.^{20 21}

За исламске секуларисте треба радикално секуларизовати свест муслимана, муслиманско друштво и државу, да би се одлучно повело у модернизацију. Исламски секуларисти се слажу са мишљењем секулариста Запада да вера треба да буде приватна ствар појединца и да се стара о верским институцијама. Јавно изношење

¹⁷ <http://pescanik.net/islam-i-izazovi-sekularizma/> интернет адреси смо приступили на дан 15. 02. 2016.

¹⁸ Традиционални свет ислама није познавао феномен секуларизма, као ни традиционалне хришћанске заједнице и хришћанске државе средњег века. Секуларизам као друштвену идеологију која раздваја државну и верску власт. Сусрет модерног запада и ислама представља једно од највећих изазова за ислам. Карић Е. „Ислам и секуларизам“, *Грачанички њасник*, Година XIV. Број 29/ 2009. стр. 11–12.

¹⁹ <http://pescanik.net/islam-i-izazovi-sekularizma/>

²⁰ Карић Е. „Ислам и секуларизам“, *Грачанички њасник*, Година XIV. Број 29/ 2009. стр. 13–16

²¹ У исламу није све било трајно и непроменљиво. Оно што је остало непроменљиво јесте његова верска и морално-етичка димензија. Ислам као друштвени систем, као облик теократске власти, као калифат, као султанат, као емират итд. Све се то временом мењало. Друштвени погледи ислама су се разликовали од једне историјске епохе до друге, од једног континента до другог, различито се испољавали од једне културе до друге и језичке зоне ислама. Карић Е. „Ислам и секуларизам“, *Грачанички њасник*, Година XIV. Број 29/ 2009. стр. 11.

секуларистичких опредељења код муслимана често је наилазило на жесток отпор.²² За већину муслимана који се политички ангажују, секуларизација је наметнути проблем који треба решити, а не аутентична и унутрашња потреба која извире из стања свести и погледа на свет истинског световњака.²³

За нашу тему свакако је важно да поменемо и тему демократије и однос ислама према истој. Потреба да се пронађе формула модернизовања и еволутивног трансформисања конзервативних муслиманских друштава настала је у додиру са цивилизацијском супериорношћу Запада, крајем XVIII и током прве половине XIX века. Шеријат је био препрека осавремењивања, и било је потребно нешто учинити са шеријатом. За решавање тих препрека и проблема појавила су се три приступа: **реформистички**, **секуларистички** и **фундаменталистички**. Циљ реформиста, који они нису јавно признавали, био је проналажење алибија и покрића у Курану и другим изворима ислама, за прихватање Западних вредности. Марокански мислилац Али Умлил је уверљиво предочио како су реформисти уводили и пропагирали институције западне представничке демократије, а да народ није био обавештен о практичним последицама тога. За секуларисте модернизација ислама је била неопходна. Знали су да са Шеријатом не могу ићи у будућност коју има Запад (узимајући у обзир демократију као принципа за уређење друштва). Међутим, оно тешко може бити демократско, чак и ако је формално демократски устројено и ако се у њему спроводи демократска процедура (нпр. у начину спровођења изборног процеса). Што се тиче односа фундаменталиста према демократији, ствари си мало сложеније. Начелно посматрано, са становишта верског учења и његове фундаменталистичке операционализације, теократија искључује демократију. Ислам се не може демократизовати. Он онда не би могао бити вера. Јавља се питање, да ли се ислам може демократизовати у смислу концепције владавине народа? Не може. Италијански исламолог Р. Гуоло разложно закључује да се демократија доживљава као нужно зло, као тактички уступак на промене у међународним односима после 11. септембра. Реч је о инструментализованом поимању демократије, ради спасавања аутократских блискоисточних режима, по систему „променити се да се не би ништа мењало“. У зависности од тога како се односе према демократији Д. Думан исламисте дели у три групе: а) Они који демократију одбацују као средство и као циљ; б) Они који демократију прихватају као средство и као циљ; в) Они који у основи не прихватају демократију, али сматрају да се њоме може послужити као средством за управљање муслиманском државом.^{24 25} Припадници ИДИЛ-а припадају овој првој групи.

²² Једину радикалну секуларистичку реформу на нивоу читавог друштва и државе у муслиманском свету спровео је у Турској Мустафа Кемал паша Ататурк периоду између 1921–1939. Године. Д. Танасковић, *Ислам: дојма и живоић*, СКЗ, Београд, 2008, стр. 277–278.

²³ Д. Танасковић, *Ислам: дојма и живоић*, СКЗ, Београд, 2008, стр. 295.

²⁴ Д. Танасковић, *Ислам: дојма и живоић*, СКЗ, Београд, 2008, стр. 272–284.

²⁵ Пут прве групе је трновит и ризичан те стога далеко више исламиста делује у друге две групе које према Танасковићевој оцени можемо окарактерисати као умерене. Другој групи припадају исламисти који се доктринарно не противе демократији јер сматрају да је шеријат идеално демократичан. Као демократске институције тумаче се „угаони каменови“ исламског учења и организације живота у првобитној муслиманској заједници, као што су: иџтихад, иџма, шура итд. Оваква „демократија“ не важи за све грађане подједнако, већ искључиво за припаднике муслиманске уме, заједнице верника. У њој се, дакле, подразумева постојање грађана првог (муслимани) и другог (немуслимани) реда, што је неспојиво са демократским постулатом равноправности. Политички неоспорно најрелевантнија је трећа група коју чине они који су спремни да се послуже демократијом као инструментом за лакше остварење крајњег циља: државе засноване на шеријату. Реч је о срачунатој мимикрији, некој врсти кетмана. Формулу политички функционалног спајања шеријата и демократије обличио је индо-пакистански исламски вођа и теоретичар Абул Ала Мавдуди (1903–1979), оснивач партије Џемаат –и- Ислами. Док-

На основу горе наведеног, можемо приметити да однос државног устројства и религије у исламу стоји у потпуној коализији и органској повезаности. Шеријат и његово тумачење које не сме одступати од тога да је Куран и Шеријат реч и воља Аллахова која се по сваку цену морају имплементирати у практичном животу, укључујући и устројство државе. Поставља се питање: где су ту права хришћана и других конфесија која су им од Мухамеда обећана и колико су те државе доследне изворном исламу? То питање ће и даље бити отворено. Решење могућег суживота је у секуларној држави где религије имају могућност самоостварења, а где нема могућности кршења људских слобода да сама бирају своја верска опредељења. Веома је важно напоменути да се овде истиче супериорност ислама као свеобухватног концепта живота у односу на друге религије и културе. Пошто је наша тематика феномен *Исламска држава Ирака и Леванџа* у којој не постоји никакава врста толеранције и дијалога, као ни слобода било које врсте, која је постојала у изворном исламу. Веома је јасно да је *Исламска држава Ирака и Леванџа* радикална исламистичка и терористичка организација која је оруђе у рукама светских моћника чији је интерес природни ресурси и геостратешки положај подручја у Ираку и Леванту. А не исламска држава чији је циљ имплементација Алахове воље у практичном животу.

Џихад

С обзиром да *Исламска држава Ирака и Леванџа* инсистира на џихаду тј. „светом рату“ против невереника, позабавићемо се овим феноменом у исламу. Под џихадом подразумевамо свеукупан напор муслимана за унапређење, ширење и одбрану ислама која укључује „свети рат“ џихад. Како је исламска заједница, на челу са Мухамедом, убрзано јачала, џихад је све више попримио карактер обавезе учествовања у „светом рату“ против неверника, да би најзад у том смислу био и кодификован. Џихад је, тако, у исламском праву дефинисан као једини допуштени вид ратног сукобљавања, и то искључиво с немуслиманима, док је могућност међумуслиманског ратовања начелно одбацивана, мада је историја показала другачије. Џихад се у исламу доживљава као највиши степен побожности, тако да се у једном хадису борци џихада, муџахиди, упоређују с подвижницима и аскетама у хришћанству. Палима на Алаховом путу, мученицима за веру, шехидима, обећана је директан улазак у рај уз првокласна телесна уживања. Важно је знати да је то један од мотива, ако не код појединаца и главни мотив, због којег се бројни муслимани веома радо одазивају на џихад, како кроз историју тако и данас, а посебно рачунајући у то данас актуелне самоубилачке, терористичке нападе на објекте и људство „неверника“. Између осталог, постаје јасно откуд храброст и спремност неке да нпр. опасан динамитом иде у сигурну смрт испуњавајући Алахову „вољу“. Позив у

тринарно упориште за афирмисање демократије нашао је у институцији шуре, обавезног консултовања и заједничког одлучивања муслимана о свим питањима битним за заједницу. Ако се на парламент гледа као на шуру где исламска заједница заступа вољу Алахову онда та институција није проблематична. На тај начин демократија постаје теодемократија. Уз све разноликости, исламисти опредељени за демократско деловање прихватају и настоје да у дело спроведу концепт теодемократије. Те партије се називају још исламистичне. Оне мање или више отворено раде на исламизацији својих друштава и земаља, али обазриво и поступно, различитим интентивом. То су партије попут: Партије правде и развоја турског премијера Реџепа Ердогана (2003 -), Партија слободе и правде у Египту - политичко крило Муслиманске Браће. Овакве партије не треба сматрати демократским, јер је она њима само средство али не и циљ, нити панданом демохришћанским странкама на Западу, јер оне не теже поништењу демократских и секуларних институција. Танасковић, Д., *наведено дело*, 285–289.

„свети рат“ може упутити једино халифа (посрбљено: калиф) уколико су у питању сунити, а код шиита есхатолошки лик под називом скривени или дванаести имам. Постоје два типа џихада: офанзивни и дефанзивни. Офанзивни џихад има за циљ покораване неверника, уз претходан позив да прихвате ислам како би се избегло непотребно проливање крви, мада неки оспоравају потребу тог геста сматрајући да неверницима данас није непозната могућност уласка у исламску заједницу. У том случају реч је о колективној обавези свих муслимана, дакле целе зајенице али у сам рат иде довољан број зрелих и одраслих мушкараца. Покорени неверници се деле на две групе. У прву спадају монотеисти, односно тз. „народи с Књигом“ – јевреји, хришћани, сабејци а касније и на неке друге. Према њима се примењује посебан поступак. Омогућава им се да, понижени, уз плаћање главарине (*џизје*) и (некуранске) земљарине (*хараџа/харача*) остану у својој вери и да задрже своју имовину. Дакле, овде је реч о тз. зимијама. У другу групу сврставају се политеисти који имају да прихвате ислам или у супротном морају бити убијени или пречи у статус робова. На тај начин, исламска заједница, држава, немуслимане третира као грађане другог реда. Друга врста џихада је дефанзивни (одбрамбени) џихад. Ако је муслиманска заједница нападнута и прети јој реална опасност, у шта спада и процена да до тога може да дође, џихад постаје индивидуална обавеза сваког муслимана који мора да јој одговори у складу са својим могућностима и захтевима ситуације.²⁶

Као што се да наслутити, џихад је присутан и данас, а једина битна разлика између вођења џихада некада и сад лежи, како сматра Дарко Танасковић, у крајњој релативизацији овлашћености за проглашење џихада. Савремени џихадисти не сматрају нужним да у бој против неверника позову халифа и скривени имам, већ то може да учини сваки локални или самозвани муслимански поглавар (као што је случај са вођом тј. калифом Исламске државе). Као још једну карактеристику савременог џихада треба истаћи и то да исламистички екстремисти у борби против неверника не поштују норме ратовања прописане међународним конвенцијама, већ се често препуштају масовним убијањима цивила и великим материјалним разарањима што изазива згражавање и осуду како немуслиманских тако и дела муслиманских кругова. То чини форме савременог џихада далеко опаснијим и нељудскијим него што је то бивала кроз историју, те савремени џихадисти долазе у конфронтацију не само са основним постулатима човечности, схваћене у њеном хришћанском и хуманистичком контексту, и међународним већ и са начелима самог ислама. Ваља напоменути, да у у новије време има покушаја „одбране“ џихада његовим начелним одвајањем од тероризма, подложног осуди и с исламског становишта, чиме би се истовремено одговорила и апологетској обавези и светским очекивањима. Један од примера ове „одбране“ јесте и *фетиџа* против тероризма коју је 31. 05. 2008. године објавила улема с чувеног исламског универзитета Дарул Улум у Деобанду (Индија). У образложењу фетве стоји, поред осталог, да је „џихад конструктиван а тероризам деструктиван, да је џихад за успостављање мира, а тероризам најтежи злочин, по *Курану* и по исламу“. Познато је да неки међу најрадикалнијим исламистичким покретима, као што су авганистански талибани или „Мухамедова војска“ у Пакистану, идеолошки проистиче из засада даобандске школе, што на ову фетву скреће додатну пажњу. Осуђујући тероризам, многи муслимански интелектуалци истичу да је он, заправо, производ Запада.²⁷ Веома је

²⁶ Танасковић, Д., *наведено дело*, 147–152.

²⁷ Танасковић, Д., *наведено дело*, 158–159.

важно поменути да *Исламска држава Ирака и Леванџа* не води и не поштује идеју цихада у његовом изворном значењу. Доказ за то су још што у цихаду учествују жене и малолетна деца коју цихадисти често представљају на својим пропагандним снимцима.

Савремени феномен Исламска држава: настанак, назив и циљеви

Организација *Исламска држава* (ИСИЛ)²⁸ постаје позната када се 2013. године појавио на интернету снимак Абу Бакра ал-Багдадија где је рекао да је организација Јабхат ал-Нусра у Сирији продужетак исламистичке организације *Исламска држава Ирак* и да ће се ујединити у јединствену организацију под називом *Исламска држава Ирака и Сирије*. *Исламска држава Ирака* настала је као последица многобројних организација под вођством јорданског исламисте Абу Мусаба ал-Заркавија који је предводио организацију Ал-Каида у Ираку све до 2006. године када је погинуо у Америчким ваздушним ударима. Након његове смрти организацију преузима Абу Ауд ал-Масри у октобру 2006. године када је преименовао организацију у *Исламска држава Ирака* (ИСИ). Због своје свирепости у сукобу са многим верским фракцијама, настао је покрет *Ирачко буђење* широм сунитског простора Ирака, када је дошло до опадања популарности (ИДИ) када је и убијен ал-Масри. У то време организацију преузима Абу Бакр ал-Багдади, који успео сабрати групу, а затим фокус деловања пренети у Сирију у којој 2011. године почињу протести и рат који траје до данас. У Сирији су радикални исламисти видели боље услове за деловање него у Ираку где су била војна постројења Сједињених Америчких Држава. Тада делују под именом *Јабхат ал Нусра*. Под тим именом настаје окупљање радикалних исламиста на територији Сирије и води борбу против режима Башара ал-Асада.^{29 30}

Исламска држава Ирака и Леванџа је милитантна, цихадистичка и транснационална политичка организација која паразитира на хаосу који влада у Сирији и Ираку. Она није призната ни од једне радикалне вахабистичке ни терористичко-цихадистичке организације, ни великог муфтије Саудијске Арабије која је вахабистичка, што несумњиво говори о будућности ове организације. Она је последица рушења државе у Ираку и Сирији. Њу чине Арапи из Ирака и Сирије. Када је успостављен мир у Ираку, циљ је био да се ослабе Садамове снаге које су у Ираку владале деценијама. Овде се мисли на партију БААС која је социјалистичка и националистичка, без религијских предзнака, али под доминацијом сунита, који су мањина у Ираку. Сунити ту никада нису били доминантни као религијска фракција. Али је под њиховом влашћу била држава. Док су сунити у Сирији већина, а

²⁸ ISIS (Islamic State of Iraq and Syria), ИД (Исламска држава), ИДИЛ (Исламска држава Ирака и Леванџа) или ISIL (Islamic State of Iraq and The Levant) су различити називи за једну исту терористичку организацију. Леванџ је другачији назив за Сирију.

²⁹ <http://obris.org/svijet/isil-ili-isis-i-tko-tu-zapravo-osvaja-irak/> интернет адреси смо приступили на дан 20. 02. 2016.

³⁰ Савремени феномен *Исламска држава* води порекло од савезничких интервенција у Ираку. Та група у почетку се састојала од бивших војника и присталица ирачког председника Садама Хусеина, а затим се радикализовала под вођством јорданског исламисте Абу Мусаба ал-Заркавија. Другим речима, терористичка организација *Исламска држава* настала је као продукт отпора против савезничких интервенција у Ираку. Када је америчка војска почела интервенцију, Заркави се закleo на оданост Ал-Каиди. Након Заркавијеве смрти, њега су наследили Абу Ауд ал-Масри и Абу Омар ал-Багдади који су Ал-Каиду у Ираку преименовали у *Исламска држава Ирак*. <http://direktno.hr/en/2014/svijet/618/Islamska-dr%C5%BEava---najve%C4%87a-svjetska-prijetnja-bez-rje%C5%A1enja.htm> интернет адреси смо приступили на дан 20. 02. 2016.

на власти су мањински шиити преко Башара ал-Асада. Они су се залагали за неки панарабизам, али не и панисламизам, јер њихов политички спектар није био исламистички обојен. По доласку исламиста и одласку америчких трупа из Ирака. И под утицајем вахабизма из Саудијске Арабије на политичку сцену Сирије и Ирака долази до расцепа и рата. Када почиње да делује и *Исламска држава*. Она делује на територији која обухвата 10 милиона људи на територији Сирије и Ирака. Они су потпуно другачији од досадашњих исламиста, джихадиста, Муслиманске браће, Ал-Каиде^{31 32} и осталих исламиста са радикално-исламистичким циљевима. Они су нека чудна комбинација джихадистичких терориста и нарко картела, трговине оружјем и нафтом: политичко-религијско-криминални хибрид. Последице су велики губитци људских живота, губитак перспективе у свим тим земљама. Највећа подршка *Исламској држави* ван Сирије и Ирака стиже из Туниса, Саудијске Арабије, Турске, Јордана, Велике Британије, Француске, Немачке итд. Постоје и вахабистички центри у Бечу и Босни и Херцеговини где су уз помоћ Саудијске Арабије изградили многе џамије и увезли вахабистичку идеологију и вршили врбовање омладине за ратовање и боју джихадиста.³³ ИСИЛ је развио свестране механизме финансирања. Основни извор прихода је нафта. ИСИЛ контролише 60% сиријских нафтних капацитета и седам великих налазишта у Ираку. Продаје их преко посредника по нижој цени, због чега муштерија има на претек. ИСИЛ је своју касу попуњавала пљачкањем банака у градовима које је окупирала. ИСИЛ борци пљачкају накит, аутомобиле и машинерију коју продају и тако попуњавају буџет. Администрација ИСИЛ-а опорезује економске активности, док у западном Ираку наплаћују путарину. Приходи се остварују и од уцена на отете таоце. Када је реч о оружју, оно се креће од „калашњикова“ до тенкова отетих од поражених ирачких снага које су опремили Американци. Дobar део помоћи запада побуњеницима у Сирији завршио је у рукама ИСИЛ-а. Објашњено је и откуд джихадистима ганц нови камионети марке „тојота“, којима парадире. И они су стигли побуњеницима у Сирију, а завршили код ИСИЛ-а. Упркос својој бруталности, ригидној идеологији и екстремизму, Исламска држава привлачна је многим. У извештају УН констатује се да у њиховим редовима има најмање 15.000 бораца из око 80 земаља. Интересовање се објашњава ефектном пропагандом и коришћењем нових телекомуникационих технологија (друштвене мреже). Многи су пошли у потрагу за авантуром, жељом да нечему припадају, а међу мамцима је и секс. За своје борце ИСИЛ обез-

³¹ Разлика између познате терористичке организације Ал-Каиде и ИСИЛ-а је у томе што се Ал-Каида фокусира на непријатеља који је у даљини, конкретно против западних земаља и САД-а. Док се ИСИЛ фокусирао на непријатеље који су у близини тј. Против прозападне и проамеричке владе на Блиском истоку. ИДИЛ је по први пут у историји „од пада Калифата и задњег Калифе“ води джихад фронталног типа, која поседује територију коју брани и на којој влада Шеријат. ИСИЛ се базирала на ширење територије по географској ширини и дужини, за разлику од Ал-Каиде која води герилски рат против запада. <http://www.naslovi.net/2014-06-29/pravda/otkrivamo-kakva-je-razlika-izmedju-al-kaide-i-islamske-drzave-u-iraku-i-samu-isis/10623209> интернет адреси смо приступили на дан 20. 02. 2016.

³² Већа разлика између ИСИЛ-а и других исламистичких и джихадистичких покрета (укључујући и Ал-Каиду) је веровање у долазак имама Махдија, који ће владати пред крај света и ослободити исти од зла. Судњем дану ће, како се верује, предходити раздобље безверја, изопачености и општег моралног посрнућа људског рода, што је „опште место“ укупне монотеистичке апокалиптике. Нестаће чак и светишта у Меки, а Куран ће бити заборављен. Тада ће се на свету појавити Алахов изасланик, Махди, што значи „исправно вођени“, исламски Месија као привремени спасилац човечанства. Он ће у кратку успоставити божански поредак и правду међу људима чија је склоност ка злу за песимистичку исламску антропологију неодољива. ИСИЛ верује и да ће после ал-Багдадија бити још само четири калифа. Д. Танасковић, *Ислам: гојма и живоић*, СКЗ, Београд, 2003, стр. 91.

³³ <http://pescanik.net/isis/> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.

беђује партнерке, које су добровољке или под принудом. Оно што је још важно је да се у ИСИЛ путује са неповратном картом.³⁴

Када је реч о циљевима ИСИЛ-а, њих постоји неколико: а) највећи је да калифат који се треба остварити глобалним ратом или како га исламисти другачије називају „рат против неверника“. Калифат би се по њиховај жељи проширио изван Блиског истока, обухватајући Европу и САД. Верују да ће својим освајањем на крају освојити Јерусалим и Рим. б) Задржавање територија и освајање нових, то је дужност муслимана. Први циљ је консолидовање контроле над Ираком и Сиријом, како би доказали да могу заузети и владати у подручјима са великим градовима, а не само пустињом. У корист томе, свако издање часописа *Дабик* преко кога се исламисти обраћају јавности имају мото: „Остати и ширити се“. в) Брисање граница, јер ИСИЛ не познаје границе националних држава. Они то сматрају вештачком творевином, за разлику од калифата *Исламска држава* не познаје вештачке границе, нити држављанство, ништа осим ислама“, рекао је ел-Багдади 2012. године. „Нећемо уживати у животу док не ослободимо све муслимане, док не пронађемо Јерусалим и не освојимо Рим“, рекао је један од портпарола ИСИЛ-а. Циљ ИСИЛ-а је да створи мржњу међу муслиманима и другима у свету. Да муслимани не осећају припадност Европи и Америци, да се придруже калифату и убијају невернике. г) Прочишћавање ислама. ИСИЛ планира чистке унутар самог ислама. Тежња је искоренивање шиита и њихово протеривање из калифата. „Опасност од шиита је већа, а штета коју могу направити деструктивнија је од оне коју представљају Американци“, једном је изјавио ал-Захави, вођа ирачког огранка Ал-Каиде. ИСИЛ се бунквално држи његове изјаве. д) Поробљавање неверника. ИСИЛ чини све да САД и њихове савезнике испровоцира и изазове Трећи светски рат. Њихова брутална убиства америчких талаца и терористички напади у Паризу само су део изазивачке тактике. Покољем у Паризу су изазвали цео свет.³⁵³⁶

Примећујемо да многе државе запада и Блиског истока као и целог света осуђују деловања ИСИЛ-а и врше ваздушне ударе, а да се при томе не труде да изврше изолацију исте. Изолација би се могла остварити првенствено у економским санкцијама везаним за нафту. Лицемерно је осуђивати, а кријући сарађивати са терористима ради личних и националних интереса појединих личности и држава, на рачун држава и народа тих простора.

Хришћанство у Сирији

Хришћанска црква у Сирији апостолског је порекла. Антиохија, град на реци Оронту у Сирији био је један од великих градских средишта Римског царства. У Светом Писму Новог Завета говори се да је сам Господ Исус Христос стигао до граница Тир и Сидон и тамо излечио кћер жене Хананејке (МК 7,24; МТ 15,21). Међу седам ђаконa јерусалимске Цркве помиње се ђакон Никола из Антиохије

³⁴ <http://www.intermagazin.rs/sve-o-islamskoj-drzavi/> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.

³⁵ <http://www.vidovdan.org/info/item/70876-ovo-su-glavni-ciljevi-islamske-drzave> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.

³⁶ Становништво ИСИЛ-а чине претежно сунитски муслимани, а вође државе су салафисти који погрешно интерпретирају ислам и промовишу насиље. Сви они који нису сагласни са њима сматрају се неверницима. Философија ИСИЛ-а представљена је симболом заставе црне боје која је варијанта Мухамедове борбене заставе. На застави се налази Мухамедов жиг унутар белог круга изнад кога стоји натпис: „Нема бога осим Аллаха“. <http://www.nadlanu.com/pocetna/zivot/zanimljivosti/STA-JE-ISIS-Cinjenice-o-zloglasnoj-drzavi-koja-terrorise-svet-FOTO.a-272569.299.html> интернет адреси смо приступили на дан 11. 05. 2016.

(ДАП 6,5). У време римског цара Калигуле у Јерусалиму пострадао је Свети архиђакон Стефан. Многи хришћани су тада напустили Јерусалим. Том приликом помиње се велика јудејска хришћанска заједница у сиријском граду Дамаску. Важно је поменути да су се хришћани у истом граду први пут назвали хришћанима (ДАП 11,26). Антиохија у апостолско време постаје средиште ширења хришћанства, а на челу те мисије били су Савле, односно Павле из Тарса (М. Азија) и Варнава пореклом са острва Кипра (ДАП 13,1–20). У Антиохији је проповедао и Свети апостол Павле. Из Антиохије хришћанство је ширено по Малој азији, Блиском истоку, на Балкану, Јужној Италији укључујући и сам Рим. Сматра се да је познати хришћански спис *Дидахи* настао у апостолско време у Антиохији (Дидахи, 14–15). Црква у Антиохији добро је организована још од апостолског доба, о чему личношћу и делом сведоче светитељи и велике црквене личности као што је свети Игњатије Богоносац, свети Теофило, свети Јефрем Сирин, свети Исак Сирин, епископ Серапион.³⁷

Хришћани Антиохије и антиохијска хришћанска заједница извршила је велики допринос на пољу црквене просвете првих времена. Једна од четири богословске школе настала је на овим просторима, а то је антиохијска богословска школа са својим буквалним тумачењем Светог Писма. Ова школа се појавила крајем III века у Антиохији Великој, главном граду римских покрајина на истоку. Њено средиште била је антиохијска богословска школа. Ова школа одликовала се рационалним правцем. Овде су тежили таквом објашњавању хришћанских истина, које би било потпуно јасно и схватљиво за обичан човечији разум. У антиохијској богословској школи тежили су да тумаче буквални, историјски смисао Светог Писма. Само после оваквог тумачења, истраживали су виши смисао где га је било могуће наћи, не кварећи буквални смисао и не поричући историјска факта. Ову су школу основали научници, презвитери антиохијске цркве, Доротеј и Лукијан. Пуно развиће овај правац је достигао у IV и V веку. Тада се испојила једностраност овог правца која је довела до нових јереси у хришћанској цркви.³⁸

Нажалост из Антиохије су изашли и јеретици Арије и Несторије. Антиохијска црква у V веку имала је великих потреса због несторијанства и монофизитства. Патријаршијску катедру у овом граду више пута су преузимали јеретици монофизити. Антиохијска патријаршија данас заузима треће место. Њено седиште је главни град Сирије Дамаск и под чијом се јурисдикцијом налазе хришћани на тим просторима.³⁹

Напоменули смо да су цркву у Сирији потресала искушења монофизитства. Иза ових потреса стајао је епископ Јаков Варадеј. Јаковити су заборавили своје национално порекло. Ова црква настајала је после Трећег васељенског сабора (431), разбојничког (449) и Халкидонског (451), док документи седмог васељенског сабора потврђују да Јаков Варадеј јесте оснивач ове монофизитске цркве. Јаковити себе сматрају да су правоверна православна црква, што им и стоји у званичном називу цркве: „Сиријска православна црква или Јаковитска црква“. Данас је седиште ове цркве у сиријском граду Дамаску.⁴⁰ За време крсташких ратова креће римокатоличка пропаганда на овим просторима и траје до данас. Латини су изабрали свог па-

³⁷ Р. Поповић, *Православне њомесне цркве*, Београд, 2004, стр. 63–64.

³⁸ П. Малицки, *Историја хришћанске цркве*, Београд, 1993, стр. 151–152.

³⁹ Р. Поповић, нав. дело, стр. 63–72.

⁴⁰ В. Фрадински, *Сиријско-јаковитска црква, Зборник Православној Богословској факултету 2*, Београд 1951, стр. 89–104.

тријарха и основали латинску антиохијску патријаршију са патријархом Бернаром. Римокатоличка пропаганда на овим просторима од тада није престајала.⁴¹

Примећујемо да је хришћанство на овим просторима писутно још од самих својих зачетака. Од Исуса Христа, преко апостола, светих отаца, кроз потоња времена и све до дана данашњег. Хришћанство је и данас присутно на територији Сирије, како у његовом изворном облику (Православље), тако и кроз остале хришћанске конфесије и фракције које су настале из изворног хришћанства.

Страдање сиријских хришћана

Хришћани у Сирији данас чине око 10% становништва, односно два и по милиона људи. Сваки десети становник Сирије је хришћанин. Највећа хришћанска Црква у Сирији је Антиохијска Патријаршија са седиштем у Дамаску чији верници броје нешто више од милион верника у Сирији. Приближан број верника има и Мелкитска гркокатоличка црква чије је седиште исто у Дамаску. Следи Сиријска дохалкидонска антиохијска патријаршија, и она са седиштем у Дамаску. У Сирији живи мањи број протестаната, верника Асирске цркве и других хришћанских цркава. Сиријска власт гарантује слободу вероисповести. Хришћанске цркве у Сирији подржале су режим Башара ел-Асада, јер се плаше да би његово свргавање довело у питање опстанак хришћана у древној хришћанској земљи Сирији. Асад је 2011. године одржао састанак са великодостојницима хришћанских цркава који су му дали подршку, а неки од њих опозицију. Погледајмо хронологију страдања хришћана у Сирији иза које стоје исламски екстремисти од почетка „Арапског пролећа“ односно грађанског рата чија је мета секуларна сиријска власт и са њом и сиријски хришћани, мушкарци и жене, стари, млади и деца. У јануару 2012. године двојица хришћана у Дамаску убијена су у реду за хлеб, а трећи на другом месту у граду; у фебруару 2012. године исламисти су хладнокрвно убили једног хришћанина предходно га изваквши из аутомобила; у јулу 2012. године „Исламска бригада“ у Дамаску погубила је једну хришћанску породицу; у августу 2012. године у два напада исламиста на хришћане у унутрашњости Сирије погинуло је 34 хришћанина; у октобру 2012. године у неколико напада широм Сирије убијено је 35 хришћана; у новембру 2012. године убијено је двадесет православних хришћана у цркви у Алепу; на новогодишњу ноћ 2012/13 одрубљена је глава хришћанину и бачена псима у Рас ал-Ајну; у јуну 2013. године одрубљена је глава једном римокатоличком монаху, православни свештеник мучен је до издисаја, још двојици хришћана од којих је један био свештеник су одрубљене главе а злочин је забележен на видео запису, у нападу самоубице на цркву у Дамаску погинуло је четворо хришћана, у августу 2015. године широм Сирије су убијени, један италијански свештеник и једна млада хришћанка, 18 хришћана страдало је у нападу на цркву у Царамани, затим је само у једном дану у два одвојена напада на хришћане у Хомсу и Ал-Хасни убијен 21 хришћанин; у септембру 2013. године у нападу исламиста на хришћанско насеље Малула убијено је 15, а рањено 33 хришћанина. Насиље над хришћанима се наставља у свим видовима. У априлу 2013. године киднаповани су епископи Алепа: православни митрополит Павле Јазиги и дохалкидонски митрополит Мар Георгије Јохана Ибрахим. Ужас грађанског рата и напади на хришћане широм Сирије довели су до изнегличког таласа у којем се нашло 25% сиријских хришћана. Дакле, око

⁴¹ Р. Поповић, *нав. дело*, стр. 69.

625.000 хришћана је расељено у друге делове Сирије или је избегло у Либан, Турску, суседне земље или су спас нашли далеко од своје отаџбине. Хришћани у Сирији очекују да исламисти ускоро преузму власт у Сирији и државу испразне од хришћана као у Ираку.⁴²

Религијски радови се воде у Африци и на Блиском истоку. А Сирија је само један од полигона нагле дехристијанизације овог региона. У Сирији нестају хришћанске светиње са лица земље. Према процени стручњака већ је уништено преко 60 цркава и манастира, од којих неки имају традицију и до две хиљаде година и били су јединствени споменици светске културе. Да се заустави прогон хришћана апелују поглавари свих хришћанских цркава света.⁴³ Вредно је напоменути да је у историјском сусрету који је одржан 12. 02. 2016. године на Куби између руског патријарха Кирила и папе Фрање. Тада је потписана декларација чија је тема Сиријски хришћани и хришћани Блиског истока. Поглавари изражавају забринутост због страдања хришћанске браће и уништавања светиња и позивају међународну заједницу да предузме акцију за спречавање даљих прогона. „*Дижемо њас за заштитиу њројоњених хришћана, саосећамо и са сѣрадањем њријадника друѣих релиѣијских ѣтрадиѣија, који су ѣостали жртѣве раѣна, хаоса и ѣтерористѣичкоѣ насиља*“, пише у декларацији. „*Позивамо свейску заједницу да се уједини како би оконча-ла насиље и ѣтероризам и истовремено кроз дијалоѣ доѣринели хиѣном ѣостѣизању мира. Неоѣходна је хуманиѣтарна ѣомоћ оѣромних размера народу који сѣрада и бројним издеѣлицама из суседних земаља*“, наведено је у документу.⁴⁴ ИСИЛ је изда-ла неколико ултиматума за хришћане на својој територији, понудивши им три могућности: а) да пређу у ислам; б) потпишу уговор о понашању или се иселе; в) да плаћају порез за немуслимане. Уговор о безбедности, који је саставио ел-Багдади, садржи заповести којих се сви хришћани морају придржавати. Забрањени су: подизање цркава, излагање муслимана хришћанским симболима, као и хришћанске молитве пред муслиманима. Строго је забрањено подривање тзв. Исламске државе и скривање шпијуна. Посебно су забрањени поседовање оружја и трговина свињетином и вином.⁴⁵

На основу горе изложеног рада увидели смо шта је подразумевало државно уређење исламске државе код Мухамеда која је обезбеђивала верску и културну толеранцију, а касније и њен даљи развој у наредним историјским периодима ислама. И све до заснивања државе ИСИЛ на погрешним претпоставкама и погрешним тумачењем ислама који нема толеранције према другим религијама и културама. Увидели смо да су религија и држава у органској повезаности у исламу и да не постоји могућност прихватања концепта мултикултуралности који нуди западна хришћанска Европа која је поред САД највећи непријатељ ИСИЛ-а. Одбацују се секуларни режими на Блиском истоку јер су неисламски и не омогућавају примену Шеријата и државно уређење по истом. Увидели смо да је ИСИЛ исламистичко-терористичка организација иза које званично не стоји ни једна земља, која ислам ко-

⁴² <http://srbin.info/2013/11/13/hriscani-sirije-u-borbi-za-opstanak/> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.

⁴³ <http://www.srbijadanas.net/sirija-kraj-hriscanske-civilizacije/> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.

⁴⁴ <http://rs-lat.sputniknews.com/svet/20160212/1103198189/Patrijarh-Kiril-papa-Franja-sastanak-Kuba-uzivo.html> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.

⁴⁵ <http://www.srbijadanas.com/clanak/isis-porucio-hriscani-imate-tri-mogucnosti-birajte-07-09-2015> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.

ристи као политичку идеологију за остварење циљева великих сила, а у исто време вође ИСИЛ-а остварују своје личне интересе. Целокупно анархистичко-фанатичко устројство на просторима Сирије трпе религијске, културне тековине, Сирије и целог света. Врши се прогон хришћана на тим просторима који су ту присутни од Христовог времена. Узалуд су позиви верских поглавара целог света на мир. Секуларни режим Башара ел-Асада је једино решење и гарант за опстанак хришћана на тим просторима, и не само хришћана него и свих верских конфесија.

Библиографија

Преводи

- Kuṛʿān (превео Коркут, Б.), http://gusic.tripod.com/kuran_bos/http://kuran.putyjemika.com/prevod-kurana-korkut, интернет адреси смо приступили на дан 14. 01. 2016.
- Свето Писмо – Нови Завјет, Свети Архиепископски Синод, Београд, 1984.
- „*Medinska povelja*“, http://znaci.com/povijest/PovijestIslama/art85_o.html, интернет адреси смо приступили на дан 14. 01. 2016.

Секундарна литература

Ћирилична

- Д. Танасковић, *Ислам: доџа и живои*, СКЗ, Београд, 2008, стр. 91–295.
- Р. Поповић, *Православне ѿмесне цркве*, Београд, 2004, стр. 63–72.
- П. Малицки, *Исѿорија хришћанске цркве*, Београд, 1993, стр. 151–152.
- В. Фрадински, Сиријско-јаковитска црква, *Зборник Православној Боѿсловској факултетѿа* 2, Београд 1951, стр. 89–104.

Латинична

- Hišam I., *Poslanikov živopis*, Sarajevo, 1998. str. 58.
- Karič E. „Islam i sekularizam“, *Gračanički glasnik*, Godina XIV. broj 29/ 2009. str. 12–13.
- Louay M. Safy, Center for the Study od Islam and Demokracy, Друга годишња конференција, „*Islam, Democracy and the Secularist State in the Post-Modern Era*“, 7. apr. 2001, Georgetown University Conference Center, Washington, str. 61–71.

Интернет адресе:

- <http://direktno.hr/en/2014/svijet/618/Islamska-dr%C5%BEava---najve%C4%87a-svjetska-prijetnja-bez-rje%C5%A1enja.htm> интернет адреси смо приступили на дан 20. 02. 2016.
- <http://www.naslovi.net/2014-06-29/pravda/otkrivamo-kakva-je-razlika-izmedju-al-kaide-i-islamske-drzave-u-iraku-i-samu-isil/10623209> интернет адреси смо приступили на дан 20. 02. 2016.
- M. Assad, „*Otvoreni put islama-obnova duhovnosti*“, www.bosnamuslimmedia.com, 2009. str. 150. интернет адреси приступили смо на дан 03. 02. 2016.
- <http://fis.edu.rs/blog/2009/06/16/medinska-povelja-i-ljudska-prava/> интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.
- <http://www.preporod.com/index.php/drustvo/teme/3404-muhammed-a-s-i-organizacija-drustvenog-zivota> интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.
- http://znaci.com/povijest/PovijestIslama/art85_o.html интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.
- <http://www.preporod.com/index.php/drustvo/teme/3404-muhammed-a-s-i-organizacija-drustvenog-zivota> интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.
- <http://documents.tips/documents/deklaracije-o-ljudskim-pravima-u-islamuelvir-duranovic.html>

- <http://pecscanik.net/islam-i-izazovi-sekularizma/> интернет адреси смо приступили на дан 15. 02. 2016
- <http://www.bosanskialim.com/rubrike/tekstovi/000295R017.PDF> интернет адреси смо приступили на дан 15. 02. 2016
- <http://obris.org/svijet/isil-ili-isis-i-tko-tu-zapravo-osvaja-irak/> интернет адреси смо приступили на дан 20. 02. 2016.
- <http://pecscanik.net/isis/> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.
- <http://www.intermagazin.rs/sve-o-islamskoj-drzavi/> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.
- <http://www.vidovdan.org/info/item/70876-ovo-su-glavni-ciljevi-islamske-drzave> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.
- <http://srbin.info/2013/11/13/hriscani-sirije-u-borbi-za-opstanak/> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.
- <http://www.srbijadanas.net/sirija-kraj-hriscanske-civilizacije/> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.
- <http://rs-lat.sputniknews.com/svet/20160212/1103198189/Patrijarh-Kiril-papa-Franja-sastanak-Kuba-uzivo.html> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.
- <http://www.srbijadanas.com/clanak/isis-porucio-hriscani-imate-tri-mogucnosti-birajte-07-09-2015> интернет адреси смо приступили на дан 10. 05. 2016.<http://www.iltizam.org/tekstovi/read/1824> интернет адреси смо приступили на дан 28. 01. 2016.
- <http://www.nadlanu.com/pocetna/zivot/zanimljivosti/STA-JE-ISIS-Cinjenice-o-zloglasnoj-drzavi-koja-terorise-svet-FOTO.a-272569.299.html> интернет адреси смо приступили на дан 11. 05. 2016.